
Mahalle Avâriz Vakıfları (17. Yüzyıl Ayntab Örneği)

İsmail KIVRIM*

Özet

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'a kadar olağanüstü hallerde özellikle savaş masraflarını karşılamak için padişahın emriyle halktan alınan her türlü hizmet, eşya ve paraya Avâriz veya avâriz-ı divanîye ismi verilir. Bu örfi vergiler (tekâlif-i örfiyye), başlangıçta nadiren ve çok cüzi miktarlarda toplanırken giderek ihtiyaçların artması ve devlet hazinesinin bunları karşılayamaz hâle gelmesi üzerine daha sık aralıklarla ve artan miktarlarda toplanmaya başlanmıştır. Nitekim bu vergileri ödemekte güçlük çeken fakir halka akar veya para olarak tahsis edilen vakıflar tarafından yardım edilmiştir.

Bu çalışmada 17. yüzyılda Ayntab şehrinde kurulan mahalle avâriz vakıfları, bu vakıfların işleyişi, vakfedilen para ve gayrimenkuller ayrıca vakıflardan para alanların kimler olduğu verilmeye çalışılmıştır.
Anahtar Sözcükler: Ayntab, avâriz, para vakfı, mahalle

Avarız Waqfs of Districts (Example of Ayntab in the 17th Century)

Abstract

In the Ottoman Empire, in extraordinary situations, all kinds of services, goods and money received from the people especially in order to meet the costs of war under the orders of the sultan, until the Tanzimat Period, are called *Avâriz* or *avâriz-ı divanîye*. These *örfi* taxes (*tekâlif-i örfiyye*) were collected rarely and in very small amounts at the beginning, but as the needs increased and the state treasury could not meet them, more frequent and increasing amounts began to be collected. As a matter of fact, the poor people who have difficulty in paying these taxes have been assisted by these foundations.

In this study, *avarız* wafs of district-*mahalle*- established in Ayntab city in 17th century, the operation of these foundations, money and real estates which are given, and people who are receiving money from foundations are tried to be given.

Key Words: Ayntab, *avarız*, cash waqf, district-*mahalle*

* Prof. Dr., Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, e-posta: ikivrim@gmail.com

Giriş

Avâriz veya avâriz-ı divanîye, Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'ın ilan tarihine kadar, fevkalâde hâllerde ve bilhassa harp masraflarını karşılamak üzere, hükümdarın emri ile halkın doğrudan doğruya devlete vermeye mecbur tutulduğu, her türlü hizmet, eşya ve para şeklindeki tekâlîfe verilen isimdir¹. Nitekim avâriz vergileri, “hali vakti yerinde Müslümanların cihada manen yardım etmeleri” şeklinde bir Müslümanlık görevi sayılması ile şer’i temele dayandırılmıştır². Böylece “avâriz-ı divaniye” vergileri varlıklı Müslümanların cihat harcamalarında, devlete yardım etmeleri gereğinden hareketle, bir “sevap” işi olarak doğmuş görünüyor. Fakat, İslam devletleri, tarihinde düzenli maliye hayatı geliştikçe, reayanın isteğe bağlı yardım ödemeleri, yerine getirilmesi gerekli olan bir devlet ödevi şekline dönüştürülmüş oluyordu. O kadar ki, örnek olarak 15. ve 16. yüzyılın Müslüman-Hristiyan bütün Osmanlı reyası vergilerin her çeşidini (cizye hariç) birbirlerine eşit şekilde ve resim-vergi adı altında ödüyorlardı³.

Osmanlılarda örfi vergiler (tekâlîf-i örfiyye), başlangıçta nadiren ve çok cüzi miktarlarda toplanırken giderek ihtiyaçların artması ve devlet hazinesinin bunları karşılayamaz hâle gelmesi üzerine daha sık aralıklarla ve artan miktarlarda toplanır olmuştur. Nitekim bu vergileri ödemekte güçlük çeken fakir halka akar veya para olarak tahsis edilen vakıflardan yardım edilirdi⁴.

Avâriz vakfı ise, bir köy veya mahalle halkının ödemekte güçlük çektikleri avâriz, kürekçi bedeli ve diğer ihtiyaçlarına sarf edilmek üzere kurulmuş olan akar ve para vakfidir⁵. Bu çeşit vakıflar başlangıçta doğrudan doğruya avâriz vergisi ve örfi tekâlîfin karşılanmasına tahsis edilmektedir. Ancak adı geçen vergilerin halktan toplanması uygulamasının eski önemini kaybetmesi üzerine, bu maksatla kurulmuş olan vakıfların gelirlerinin de köy veya mahalle heyetleri kararıyla uygun yerlere sarf edilmesi usulü getirilmiştir⁶. Bu şekilde elde edilen gelir halkın karşılaştığı yangın, deprem, su baskını, salgın hastalık gibi afetlerle fakir, dul ve yetimlerin ihtiyaçlarına, kimsesiz kızların evlendirilmesine, sahipsiz cenazelerin masraflarının karşılanmasına ve iş hayatına atılanların sermaye ihtiyacına sarf edildiği gibi, ayrıca su yolu, kaldırım ve sıbyan mektebi tamiri vb. kamu hizmetleri için de kullanılmaktaydı⁷. Böylece zamanla değişik bir mahiyet kazanan avâriz vakfı daha sonra “avâriz akçesi” ve “avâriz sandığı” olarak da adlandırılmıştır⁸.

Avâriz vakıflarının ana sermayesi genellikle vakfedilen paralar olmuş ve bu paraların işletilmesi ve bunlardan elde edilen kâr (rihb) ile vakfın kuruluş amacı gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Para vakıfları, 16. yüzyıldan itibaren Osmanlı topraklarının genelinde yaygınlık kazanarak uygulanmaya başlanmış; beraberinde de günümüze kadar devam eden çeşitli tartışmalar gündeme gelmiştir⁹.

¹ Ömer Lütfü Barkan, “Avarız”, *İA*, II, Eskişehir 1997, s. 13.

² Mustafa Akdağ, *Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi (1456-1559)*, II, İstanbul 1995, s. 190.

³ Akdağ, *İktisadi ve İçtimai Tarihi*, s. 191.

⁴ Mehmet İpşirli, “Avâriz Vakfı”, *DİA*, IV, İstanbul 1991, s. 109.

⁵ Ziya Kazıcı, *İslami ve Sosyal Açından Vakıflar*, İstanbul 1985, s. 89-91.

⁶ İpşirli, “Avâriz Vakfı”, s. 109.

⁷ Özer Ergenç, “Osmanlı Şehrindeki “Mahalle”nin İşlev Nitelikleri Üzerine”, *OA*, S IV, İstanbul 1984, s. 77.

⁸ Osman Nuri Ergin, *Türkiye'de Şehirciliğin Tarihi İnkişafı*, İstanbul 1936, s. 27, 28-108.

⁹ Colın Imber, *Şeriattan Kanuna Ebussuud ve Osmanlı'da İslâmi Hukuku*, İstanbul 2004, s. 155; İsmail Kurt, *Para Vakıfları Nazariyat ve Tatbikat*, İstanbul 1996, 10-21.

Para vakıflarında anapara, şu yöntemlerden biri veya birkaçı ile işletilmektedir. Bunlar; karz-ı hasen (ödünç verme), mudârebe (emek-sermaye ortaklığı yoluyla işletme), müşâreke (sermaye ortaklığı), murâbaha (malı peşin fiyatla satın alıp yıllık belli kârla alıcıya devretme), bidâ'a (vakıf parayı Allah rızası için meccanen işletip kârın ve anaparanın tamamını vakfa verme), veya bey' bi'l-vefâ'dır (mülkiyeti muhafaza kayıtlı geçici satış)¹⁰.

Para vakıfları yaygın geleneğe göre, müteveli eliyle, "...onu on bir buçuk..." (%15) nispetinde bir gelir karşılığında ihtiyaç sahiplerine kredi olarak verilmek suretiyle işletilmişlerdir. Bu durum vakfiyelerde, "*rehn-i kavî ve kefil-i melî veya ikisinden biri ile onu on bir buçuk hesabı ile mu'âmele-i şer'iyye veya murâbaha-i mer'iyye ile bâ-yedd-i müteveli beher sene 'alâ-vechi'l-helâl istirbâh ve istiğlâl oluna*", şeklinde geçmektedir. Hemen bütün para vakıflarının vakfiyelerinde geçen bu hukuki hüküm biraz açıklanacak olursa; *rehn-i kavî*, borcu karşılayabilecek bir rehin, teminat; *kefil-i melî*, borçlu borcu ödeyemediği zaman borcu ödeyecek kadar zengin olan kefil; *onu on bir buçuk hesabı*, %15 kâr veya ribh; *istirbâh*, kâr getirmek için paranın işletmeye verilmesi; *istiğlâl*, gelir getirme, işletme tarzına da "*mu'âmele-i şer'iyye veya murâbaha-i mer'iyye*" veya sadece *mu'âmele* veya *murâbaha* denilir. *Mu'âmele-i şer'iyye*, vakıf paralarının işletme usulünün İslam hukukundaki "*bey'ü'l-ine*" denilen satım akdi esas alınarak geliştirilmiş bir usuldür.¹¹ "Murâbahâ-i mer'iyye" ise, ticaret muamelesinde uyulması gereken veya devletin belirlediği kâr haddi için kullanılmıştır.

Vakıf paralar Osmanlı iktisadî hayatında önemli bir kredi ve finans kaynağı olmuştur. Bu paralardan elde edilen kazanç, vakıf kurucularının belirledikleri hayır işlerine harcandığı gibi, çeşitli kamu hizmetlerinin yerine getirilmesini de sağlamıştır. *Mu'âmele-i şer'iyye* konusundaki en önemli sınırlama muamele oranları üzerinde olmuştur. Değişik tarihlerde farklı oranların tespit edildiği görülmekle birlikte, daha çok onu on bir (%10) oranı ile muamele olunması fermanlara konu olmuş, fazlası yasaklanmıştır. Ebussuûd Efendi'nin 1536 yılı sonlarında verdiği bir fetvasında, kadıların muamele işlemlerinde onu on bir buçuktan (%15) fazlaya hükmetmemeleri istenmiştir¹². Vakıf paraların muamele oranı, zaman içinde çeşitli farklılıklar göstermiş ve %10 ilâ %20 arasında değişmiş; ancak genelde bu oran ona on bir ya da ona on bir buçuk (%10-15) olarak gerçekleşmiştir.

Para vakıfları kuruluş amaçları açısından değerlendirildiğinde çok geniş bir faaliyet alanı ortaya çıkmaktadır. Prensip olarak şunu söylemek mümkündür. Para vakıfları vakıf müessesesinin bir şubesi olarak başta dinî kurumlar olmak üzere eğitim ve sağlık kurumlarının finansmanı ile her türlü bayındırlık faaliyetinin yürütülmesinde etkin bir rol oynamışlardır¹³. Yine bu kurumlar hayır yapmak isteyen ancak yeterli malî gücü olmayan, ya da malî gücü yeterli olmakla birlikte vâkıf olma yeterliliğine sahip kişilerin de hayır yapmalarına imkân tanımıştır. Bir de para vakıflarının, ihtiyaç sahiplerini daha yüksek faiz oranlarıyla tefecilik yapanların elinden kurtarma ve onlara uygun şartlarda kredi sağlama gayesine yönelik kurumlar olduğu söylenebilir.

¹⁰ Hamdi Döndüren, *İslam Hukukuna Göre Günümüzde Vakıf Meseleleri*, İstanbul 1998, s. 6.

¹¹ Buna göre, bir malın veresiye olarak satılıp, alıcıya teslim edildikten sonra, yine alıcıdan peşin, ama daha az bir bedelle satın alınmasıdır. Bu uygulama ile kişi veresiye alıp, peşin satarak ödünç para bulmak ve para sahibine de bir miktar para kazandırmaktadır Ahmet Akgündüz, *İslâm Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, İstanbul 1996, s. 225.

¹² Tahsin Özcan, *Osmanlı Para Vakıfları, Kanûnî Dönemi Üsküdar Örneği*, Ankara 2003, s. 59.

¹³ Özcan, *Para Vakıfları*, s. 280.

Mahalle Avâriz Vakıfları

Bazı hayır sahipleri tarafından, kendi mahalleleri halkını avâriz vergi yükünden kurtarmak için vakıflar kurmuşlardır. Vakıf gelirleri avâriza tahsis edilir, gelir yetmediği zaman verginin geri kalan kısmını mahalle halkı kendi aralarında paylaşarak öderlerdi. Vergi konmadığı zamanlar ise vakfın geliri kamu yararına kullanılırdı. Avâriz vergisinin kaldırılması ile vakfın geliri mahalle ihtiyaçları için kullanılmaya devam etmiştir. Ayrıca, Müslim ve gayrimüslimlerin karışık olarak oturdukları mahalle veya köylerde avâriz vakfı her iki zümrenin de ihtiyaçlarına sarf edilir, vakfı yapanın Müslüman veya gayrimüslim olması buna tesir etmezdi¹⁴.

Ayntab şehrinde kurulmuş olan avâriz vakıfları, genellikle bulunduğu mahallenin avâriz, nüzul ve benzeri tekâlifini ödemek için akâr veya paranın vakfedilmesi şeklinde gerçekleşmiştir.

Avâriz vergisinin karşılanması için her mahallede avâriz vakıfları kurulmuştur. Bu vakıflar, mahalle halkının katkılarıyla kurulmuş ve çeşitli vesilelerle yapılan bağışlarla zenginleştirilmiştir. Örneğin, Zincirlikuyu Mahallesi'nden Hacı Arab 50 kuruş¹⁵, Tarlayatik Mahallesi'nden Ayşe Hatun 50 kuruş¹⁶, Şhreküstü Mahallesi'nden Hacı Ümmühatun 20 kuruş¹⁷, Çukur Mahallesi'nden Hacı Zeyneb Hatun 20 kuruş¹⁸, Kürtünciyan Mahallesi'nden Hacı Ebubekir 200 kuruş¹⁹, Kanalcı Mahallesi'nden Hanifi 10 kuruş²⁰ mahallelerinin avâriz vakıflarına para vakfetmişler ve bu paraların %20 ile kâra verilerek gelirlerinin mahalle avârizi için kullanılmasını istemişlerdir. Ayrıca, Kanalcı Mahallesi'nden Yakub (10 kuruş²¹), yine Kanalcı Mahallesi'nden Seyyid Halil (20 kuruş²²) ise kendi evlerinden avâriz alınmamak şartı ile mahallelerinin avâriz vakıflarına bağışta bulunmuşlardır.

Ayntab'da avâriz vakıflarına para dışında gayrimenkuller de vakfedilmiştir. Kanalcı Mahallesi'nden Seyyid Mehmed, aynı mahallede bulunan evinin ¼ ünü mahalle fukarasının avârizine vakfetmiştir. Vâkıfın şartı ise, bu evin kiraya verilerek elde edilen gelirin avâriz vakfına verilmesini istemiştir²³. Ammu Mahallesi'nden Aynî Hatun'da, aynı mahallede bir büyük oda (beyt), bir tahtânî (aşağı) küçük ev, bir kiler evi, altında bir oda, kapı üstünde bir oda ve avlusunda su kuyusu olan evini yaşadığı sürece kendisinin oturması şartı ile vakfetmiştir. Vefatından sonra ev satılıp elde edilen para rehin veya kefil (rehn-i kavî ve kefil-i melî) karşılığında ihtiyacı olanlara %20 ile kâra verilerek elde edilen gelirin, Ammu Mahallesi fukarasının menzil ve avârizlerine verilmesini istemiştir²⁴. Yine Ammu Mahallesi'nde hayır sahibi Hatun isimli kadın, aynı mahallede olan iki oda, bir mutfak, bir hazine ve avlusu olan evini, yaşadığı sürece kendisinin oturacağını belirtmiş, vefatından sonra evin kiraya vermesini veya değeri misli ile satılıp akçesini *mu'âmele-i şer'îyye* (vakıf paranın

¹⁴ İpşirli, "Avâriz Vakfı", s. 191.

¹⁵ GŞS 30-139 (Evâil-i Rebiyülahir 1085/5-15 Temmuz 1674).

¹⁶ GŞS 39-165 (Evâil-i Cemaziyülevvel 1101/10-19 Şubat 1690).

¹⁷ GŞS 40-15 (Evâil-i Receb 1108/23-31 Ocak 1697).

¹⁸ GŞS 27-64 (11 Receb 1076/17 Ocak 1666).

¹⁹ GŞS 19-220 (Evâil-i Safer 1058/3 Mart 1648).

²⁰ GŞS 35-30 (Evâil-i Zilhicce 1085/26 Şubat-7 Mart 1675).

²¹ GŞS 34-157 (Evâil-i Safer 1092/20 Şubat-2 Mart 1681).

²² GŞS 25-28 (12 Zilkade 1067/22 Ağustos 1657).

²³ GŞS 10-363 (24 Muharrem 1014/11 Haziran 1605).

²⁴ GŞS 18-152 (Evâhir-i Zilkade 1056/29 Aralık 1646-7 Ocak 1647).

kâr getirecek usulde işletilmesi) ile kâra verilip elde edilen gelirin sakin olduğu Kasım ibn-i Sübhan bölümünde olan üç hanenin avâriz ve nüzulüne verilmesini istemiştir²⁵. Bir diğer hayır sever ise, Senginakkaş Mahallesi'nden Hacı Ahmed, aynı mahalledeki evini vakfetmiştir. Hacı Ahmed, evin satılıp elde edilen semeni vech-i meşruh üzere istirbah olunup, elde edilen kârın mahalle avârizına verilmesini istemiştir²⁶.

Bu vakıfların işleyiş tarzlarını mahkeme kayıtlarından öğrenmekteyiz. Örneğin, İbn Şeker Mahallesi avâriz para vakfından borç para alan Hüseyin'in davasında görüyoruz²⁷. Vakfın mütevellisi İbrahim, vakfın nasıl para verdiğini şöyle ifade etmektedir: “*Hacı Hüseyin'in zimmetinde 24,5 kuruş olmağla bundan akdem meblağ-ı mezbûru tevliyetim hasebiyle onu on bir buçuk (% 15) hesabı üzere mezbûr Hacı Hüseyin'e kadr (değer, miktar) ve kıymeti beynimizde ma'lum dülbendi bey' ve teslim edüb iltizam-ı ribh eyledikten sonra mezbûr Hacı Hüseyin'in zimmetinde hesab-ı mezkûrdan 28 kuruş ile bir rub kuruş deyni zahir olmuştur.*” Bu davada da görüldüğü gibi, para vakıfları “*mu'âmele-i şer'iyeye*” yolu ile nasıl işletildiği belirtilmektedir.

Mahallelerde kurulan avâriz vakıflarının yöneticileri mahalleli tarafından seçilir ve yine mahalleli tarafından mahkemede tescil ettirilirdi. Örneğin Kanalcı Mahallesi ahalisi mahkemeye gelerek, mahallenin vakıf akçesinin mütevellisi olarak, Seyyid İbrahim'i belirlediklerini ve atanmasını istemişlerdir²⁸. Bir başka kayıta ise, Kayser Mahallesi sakinleri, mahkemeye gelerek, mahallenin avâriz vakfına müteveli olarak, Molla Ebuderda'yı seçtiklerini belirterek atanmasını sağlamışlardır²⁹.

Ayntab'da bazı kimseler avâriz vakfından aldıkları paraları ödemededen vefat etmişlerdir. Hukuk gereği, vakıf paraları ödünç alan şahıstan kâr istenmesi, borcun devamlılığına bağlıydı. Borçlu ölünce borç peşin hâle gelirdi. Terekesinden ifa edildiği takdirde, ancak ifa edildiği tarihe kadar ki kârı istenir, artık kâr işlemezdi. Ayrıca vakıf alacağının diğer alacaklardan da farklı bir imtiyaz hakkı yoktu. Müteveli de diğer alacaklılar gibi bir alacaklıdır³⁰. Örneğin Tövbe Mahallesi'nden Halil avâriz vakfından aldığı 36 kuruşu ödemededen ölmüştür. Vakıf mütevellisi olan Hacı Mustafa şahitlerle borcun ödenmediğini ispat ederek Halil'in çocuklarının vasisine ödenmesi için tembih ettirmiştir³¹. Bir diğer örnek ise, Tarlayatik Mahallesi'nden Hacı Mustafa, mahallenin avâriz vakfından 21 kuruş almıştır. Ancak aldığı parayı ödemededen vefat etmiştir. Avâriz vakfının mütevellisi Mehmed Çelebi, mahkemede müteveffa Hacı Mustafa'nın zimmetindeki 20 kuruşu talep etmiştir. Ancak Hacı Mustafa'nın oğlu Ömer, babasının terekesinde bunu karşılayabilecek bir malının olmadığını belirtmiştir. Kadı da borcunu ödeyecek terekesinin olmadığını dair oğul Ömer'e yemin teklif etmiş, yemin etmesi üzerine müteveli davadan menedilmiştir³². Ancak müteveli daha sonra Ömer'in mülkiyetinde debbağhanede bir dükkânı olduğunu ispatlamıştır. Bunun üzerine mahkeme tarafından Ömer'in vakfa ait 20 kuruşu ödemesi istenmiştir³³.

²⁵ GŞS 23-43 (Evâsıt-ı Cemaziyülevvel 1063/9-18 Nisan 1653).

²⁶ GŞS 25-199 (Evâhir-i Cemaziyülahır 1069/16-24 Mart 1659).

²⁷ GŞS 33-328/2 (Evâil-i Şevval 1089/16-26 Kasım 1678).

²⁸ GŞS 15/489 (24 Rebiyülevvel 1046/26 Ağustos 1636).

²⁹ GŞS 32-10/3 (30 Muharrem 1086/26 Nisan 1675). Diğer tayin örnekleri için bk. GŞS 30-76/3; GŞS 30-118/1; GŞS 30-174/4; GŞS 33-339/4; GŞS 33-344/5; GŞS 34-57/2; GŞS 34-227/4.

³⁰ Akgündüz, *Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, s. 228-229.

³¹ GŞS 30-166 (Evâil-i Muharrem 1085/7-17 Nisan 1674). Diğer örnekler için bk. GŞS 34-111/3; GŞS 34-144/2.

³² GŞS 32-85 (Evâil-i Cemaziyülahır 1086/23-31 Ağustos 1675).

³³ GŞS 32-93 (Evâil-i Receb 1086/21-29 Eylül 1675).

Ayntab'da 1692 yılında Nisan ile Kasım ayları arasında dokuz mahallenin avâız vakıflarının muhasebesi mütevellileri tarafından yapıp, mahkemede sicil defterine kaydettirmişlerdir³⁴. Bu kayıtlarda, vakfın kimlere borç verdikleri miktarları ile belirtilmiştir. Ancak eklerde de görüldüğü üzere Çukur Mahallesi'nin avâız vakfından kimlerin ne kadar zimmetinde vakfın parası olduğu kayıtlıdır. Ayrıca rıbh (kâr) miktarı da yazılmıştır. Bu mahallede kar oranının %20 olduğu görülmektedir. Ancak diğer mahallelerde kâr miktarları belirtilmemiştir. Yine bazı mahallelerin bölük ve hanelere ayrıldığı görülmektedir. Nitekim, Ammu Mahallesi dokuz ve Alineccar Mahallesi iki bölük veya haneye ayrılmıştır (bk. Tablo 1).

Avâız vakıflarında en fazla paraya sahip mahalle 857,5 kuruş ile Ammu Mahallesi'dir. Bunu 549 kuruş ile Tarlayıatık, 515 kuruş ile Kayser, 460 kuruş ile Çukur, 427 kuruş ile Kızılcamescid ve 400 kuruş ile Kürkciyan Mahallesi, 300 kuruş ile İbn-i Eyyüb Mahallesi, 156 kuruş ile Alineccar Mahallesi ve 50 kuruşla Sengihoşkadem Mahallesi takip etmektedir. Ek 1'de görüleceği üzere avâız vakıflarından Müslim ve gayrimüslimler kâr ile para almaktadırlar. Erkeklerin yanı sıra kadınlarında vakıflardan para aldığı görülmektedir. Bu para vakıflarında en fazla esnaflar faydalanmaktadır. Bu esnaflar, aşçı, attar, berber, bıçakçı, bostancı, boyacı, cullah, debbağ, demirci, deveci, habbaz, hallaç, hamal, harat, kahveci, kalaycı, kalburcu, kasap, kasar, kebabçı, keçeci, kılıcı, kömürcü, kuyumcu, mumcu, mutaf, neccâr, nalband, nalçacı, okçu, pembeci, saka, saraç, semerci ve takyecidir.

Avâız para vakıflarından, şehre bağlı köy ahali ile yakın şehirdeki kişilerinde faydalandığı görülüyor. Ayrıca imam, müezzin, molla, şeyh gibi dini kisveye sahip kimselerde avâız para vakıflarından borç para almaktadırlar (bk. Ekler).

Tablo 1. Avâız Para vakfi olan mahalleler

No	Mahallenin adı	Mütevellisi	Vakıf para (kuruş)
1	Çukur	Monla Abdülgani	460
2	Kayser	Monla Hanifi	515
3	Sengihoşkadem	Hacı Ahmed	50
4	Tarlayıatık	Hamza b. Mehmed	549
5	İbn Eyyüb	Hacı Hüseyin	301
6	Ammu- Seçte hanesi	Derviş Yusuf	145
	Ammu-el-hâc Mehmed hanesi		110
	Ammu-Konuşlu hanesi	Mehmed Ali	53,5
	Ammu-Kurdoğlu hanesi	Şeyh Mehmed	68
	Ammu-Haccac oğlu nisf hane- Debbağlar nisf hanesi	Seyyid Mustafa Çelebi b. Hacı Nasır	48
	Ammu-Seyyid Mustafa Çelebi hanesi		102
	Ammu-Hacı Muslu oğlu Hacı Mehmed	Hacı Muslu oğlu Hacı Mehmed	151
	Ammu-Emir Hüseyin bölüğü	Hacı Üveys	128
	Ammu-Karaca hanesi	Abdülhalim Çelebi	52
7	Alineccar-Köse Ali Kaya bölüğü	el-Hâc Mehmed b. Mehmed	59
	Alineccar-Ahi oğlu bölüğü	Ebu Derda b. el-Hâc Halil	97
8	Kızılcamescid	---	427
9	Kürkciyan	Hacı Bali	400

³⁴ GŞS 40-59, 60, 61, 62, 220.

Osmanlıda mahallede yaşayanlar bazı ortak yükümlülükleri yerine getirmekle sorumluydular. En başta tekâlîf-i örfiye ve avâız-ı divaniye gelmektedir. Muaf³⁵ olanların dışındakiler bu vergiyi vermekle mükellefi. Bu vergilerin tarhında (dağıtma, bölme) avâız hanesi denilen ölçü birimleri esas olmakla beraber, söz konusu vergilerin tahsilinde mahalleler dikkate alınmaktadır. Benzer şekilde şehirlerin ortak ihtiyacının karşılanması, ordu için yapılan harcamalar ve benzeri ortak mükellefiyetlerin mahalleler arasında paylaştırıldığı görülmektedir. Fakat bu dönemde Ayntab'da, şehir halkının vermekle yükümlü oldukları avâız, nüzul, tekâlîf-i şâkka gibi vergilerin hane başına alınacak miktarın belirlenmesinde, bazı kimselerin müdahil olup halka zulmederek fazla akçe aldıkları tespit olunmuştur. Bunun üzerine şehir halkının ittifakıyla her mahalle, kendi Mahallesi'nden mutemet (güvenilir), dindar ve müstakim (doğru) bir kimseyi vekil seçerek mahkemede tescil ettirmiştir. Şehre varid olan avâız, nüzul vesâir tekâlîf-i şâkka gibi işlerin bu vekiller aracılığı ile yapılması kararlaştırılmıştır³⁶. Tablo 2'ye bakıldığında seçilen vekillerin unvanlarının yarıdan fazlasının dinî ve ilmî unvanlar taşımadığı görülür. Bunlardan hacı unvanlı 14, molla, seyyid ve çelebi unvanlı iki, çavuş ve bey unvanlı birer kişi vardır. Diğer 16 kişi ise herhangi bir unvana sahip olmayan sıradan kişilerdir. Bu durum halkın kendi kendini yönetmesi ve yönetime katkısının bir ifadesi olarak da görülebilir.

Tablo 2: Avâız ve Tekâlîf-i Örfiye Vergilerinin Düzenli Şekilde Dağıtımı için Mahalle Ahalisi Tarafından Seçilen Vekiller.

No	Mahalle adı	Seçilen vekilin adı
1	Akyol	Molla Ebubekir b. Abdülkadir
2	Alineccar	el-Hâc Ahmed b. Osman
3	Ammu	es-Seyyid Mustafa Çelebi ibn-i es-Seyyid Nasır
4	Beğ	Ahmed b. Mehmed
5	Bostancı	el-Hâc Mehmed ibn el- Hâc Ali
6	Cabi	el-Hâc Cafer b. el-Hâc Hamza
7	Cevizlice	el-Hâc Ahmed b. el-Hâc Hasan
8	Çukur	Mustafa b. İsmail
9	Eblehan	Mustafa b. el-Hâc Mehmed
10	Ehlicefa	el-Hâc Hasan ibn el-Hâc Mehmed
11	Hayıkmüslüman	Mustafa b. Ahmed
12	Hayızkimmiyan	Ahmed b. el-Hâc Mehmed
13	Hızırçavuş Bostanı	el-Hâc İbrahim b. el-Hâc Halil
14	İbn Eyyüb	Çavuş Mehmed b. Hasan
15	İbn Kôr	el-Hâc Mehmed b. el-Hâc Osman
16	Kanalıcı	Molla Mustafa b. Ebubekir
17	Karasakal	el-Hâc Hüseyin b. Ebubekir
18	Kastel	Numan b. Mansur
19	Kayacık	Hasan b. Mustafa
20	Kayser	Ramazan b. Abdülkaffar
21	Kozanlı	el-Hâc Ahmed ibn el-Hâc Mehmed

³⁵ Avâız vergisinden muaf ve belirli bir hizmetle yükümlü olanlar; derbencilik, tuzculuk, madencilik, celeplik, şahincilik, resmi görevliler, kadı, nâib, sipahi, muhassıl, müderris, din adamları, imam, hatip, müezzin, zaviyedâr, şeyh, seyyid, bedeni sakat ve düşkün olanlar, körlük, delilik ve ihtiyarlıktır. Halil Sahillioğlu, "Avâız", *DİA*, IV, İstanbul 1991, s. 108. Ayrıca bu dönemde Ayntab'da avâız vergisinden muaflar için bk. İsmail Kıvrım, *Ayntab'da Gündelik Hayat (1650-1700)*, Ankara 2019, s. 119-120.

³⁶ GŞS 57-109, 110, 11, 179, 180, 181, 182 (Evâil-i Cemaziyülahır 1118/ 10-19 Eylül 1706).

No	Mahalle adı	Seçilen vekilin adı
22	Kurb-i Bostancı	el-Hâc Mehmed ibn el-Hâc Hasan
23	Kurb-i Kozanlı	İbrahim b. el-Hâc Mehmed
24	Kurb-i Molla Ahmed	Abdülaziz b. el-Hâc İbrahim
25	Kurb-i Şehreküstü	el-Hâc Mehmed b. Mahmud
26	Kurb-i Zincirli	İbrahim b. Ali
27	Kürkciyan	el-Hâc Hasan ibn el-Hâc Ali
28	Kürtünciyan	Mustafa b. Ali
29	Sengihoşkadem	el-Hâc Mahmud b. Dede
30	Senginakkaş	Mustafa Çelebi ibn el-Hâc Mehmed
31	Sengitavil	Bektaş b. İbrahim
32	Şarkıyan	Hüseyin Bey b. Kılıç Hasan
33	Şehreküstü	Ali b. İmam Hüseyin
34	Tarlayıatik	Mehmed Çelebi ibn Ebubekir
35	Tarlayıcedid	Abdurrahman b. Ahmed
36	Tışlaki	es-seyyid Yusuf b. Mehmed
37	Tövbe	el-Hâc Hüseyin b. Osman
38	Yahni	Satılmış b. Şaban

Sonuç

Ayntab şehrindeki pek çok hayırsever, mahallelerinde avâriz ve diğer tekâlifi ödeyemeyecek durumda olanlar için para veya gayrimenkul vakfederek para vakıfları kurmuşlardır. Bu vakıfların paralarının işletmesi genellikle “muamele-i şer’iyye” olan paranın kâra verilmesi ile yapılmıştır. Genellikle kâr haddi %15-20 arasında uygulanmıştır.

Bu vakıflar sayesinde hem mahallenin vergi yükü hafifletilmiş hem de nakit paraya ihtiyacı olanlara uygun krediler verilerek, bu kimselerin tefecilerin eline düşmesi önlenmiştir. Ayrıca şehrin ekonomisinin canlanmasına da katkı sağlamıştır. Nitekim avâriz para vakıflarından daha çok esnaf ve tüccarların faydalandığı görülmektedir. Nakit paraya ihtiyacı olan kadınların da para vakıflarından para almaktadırlar. Şehirdeki Müslümanların yanı sıra gayrimüslimlerinde bu vakıflardan kredi kullanmaktadırlar.

Ayrıca bu dönemde Ayntab’da, şehir halkının vermekle yükümlü olduğu avâriz, nüzul, tekâlif-i şakka gibi vergilerin hane başına alınacak miktarın belirlenmesinde, bazı usulsüzlüklerin yapılması üzerine, şehir halkının ittifakıyla her mahalle, kendi mahallesinden güvenilir, dindar ve doğru bir kişiyi vekil seçerek mahkemede tescil ettirmiştir. Şehir halkının ödemesi gereken avâriz, nüzul vesâir tekâlif-i şakka gibi işlerin bu vekiller aracılığı ile yapılması kararlaştırılmıştır. Bu durum halkın kendi kendini yönetmesi veya yönetime katkısının bir ifadesi olarak da görülebilir.

Kaynakça

Arşiv Malzemeleri

Gaziantep Şer'îye Sicili [=GŞS]

Numara: 10, 18, 19, 23, 25, 27, 30, 32, 33, 34, 35, 39, 40 ve 57.

Kitap ve Makaleler

Akdağ, Mustafa, *Türkiye'nin İktisadi ve İçtimai Tarihi (1456-1559)*, II, İstanbul 1995.

Akgündüz, Ahmet, *İslâm Hukukunda ve Osmanlı Tatbikatında Vakıf Müessesesi*, İstanbul 1996.

Barkan, Ömer Lütfü, "Avarız", *İA*, II, Eskişehir 1997.

Döndüren, Hamdi, *İslam Hukukuna Göre Günümüzde Vakıf Meseleleri*, İstanbul 1998.

Ergenç, Özer, "Osmanlı Şehrindeki "Mahalle"nin İşlev Nitelikleri Üzerine", *OA*, S IV, İstanbul 1984.

Ergin, Osman Nuri, *Türkiye'de Şehirciliğin Tarihi İnkişafı*, İstanbul 1936.

Imber, Colin, *Şeriattan Kanuna Ebussuud ve Osmanlı'da İslâmî Hukuku*, İstanbul 2004.

İpşirli, Mehmet, "Avâız Vakfı", *DİA*, IV, İstanbul 1991.

Kazıcı, Ziya, *İslami ve Sosyal Açıdan Vakıflar*, İstanbul 1985.

Kıvrım, İsmail, *Ayntab'da Gündelik Hayat (1650-1700)*, Ankara 2019.

Kurt, İsmail, *Para Vakıfları Nazariyat ve Tatbikat*, İstanbul 1996.

Özcan, Tahsin, *Osmanlı Para Vakıfları, Kanûnî Dönemi Üsküdar Örneği*, Ankara 2003.

Sahillioğlu, Halil, "Avarız", *DİA*, IV, İstanbul 1991.

Ekler

Ek-1. GŞS 40-59, 60, 61, 62, 220.

Defter nukûd mevkûfe-i mahalle-i Çukur el-avâriz es-Sultânîye an tahvîl Monla Abdülgani el-mütevelli tahriren fî evâsıt-ı Şabanü'l-mu'azzam li sene selâse ve mi'e ve elf.

Der-zimmet	Kuruş	Rıbh (Kuruş)	Der-zimmet	Kuruş	Rıbh (Kuruş)
Hacı Mehmed Efendi	25	5	Monla Abdülgani	52	10
Monla Mahmud	5	1	Saraç Dayı	10	2
Dümlüklü Ahmed	25	-	Hacı Osman oğlu	15	
Hamal Hasan	5	1	Hacı Hamza	10	2
Cafer oğlu Ali	10	2	Kör Mahmud	10	2
Kara Ahmed	5	1	Bıçakçı Mustafa	10	2
Menzilci Hacı Mehmed	10	2	Monla Halil	5	1
Bıçakçı Hacı Hüseyin	10	2	Uşşaki avratı	15	3
Müstecir Mehmed	10	2	Kızıl Osman	3,5	0,5
Türüt Mehmed	2,5	0,5	Hacı Mahmud	5	1
Abdurrahman	5	1	Ocak oğlu Hasan	4	4
Karındaşı	4	4	Uluram? oğlu Hüseyin	5	1
Abdal Mehmed	25	-	Abdullah oğlu dükkâmı	14	2 (İcar)
Hacı Hüseyin	5	1	Nazır Hasan evi	20	-
Abdülcilil oğlu Mehmed	20	4	Kuyumcu Bogasar	10	2
Zimmi Keser	5	5	Zimmi Tavut	5	5
Zimmi Hamal oğlu	7,5	1,5	Canbaz Mahmud	2,5	0,5
Aydın oğlu zimmi	10	2	Askalan Hatun	5	1
Sudak Bedir oğlu	5	1	Vartan Göygey	15	3
Vartan kızı	15	3	Büyül oğlu Karagöz	10	2
Hamzakar Karabeyt	5	1	Zarik oğlu zimmi Ohan	5	1
Karındaşı Serkiz	5	1	Görük oğlu	15	3
Ceman asl-ı mâl vakf-ı mezbûr 420 guruş dört yüz altmış guruştur.					

Oldur ki Ayntâb mahallâtından Kayser Mahallesinin hâne-i avârizi vakfi olan nukûdun mütevellisi olan Monla Hanifi marifetiyle zimem-i nâsda olan meblağın defterdir ki zikr olunur fî evâhir-i Zilkadetü'ş-şerîfe sene selâse ve mi'e ve elf

Der-zimmet	Kuruş	Der-zimmet	Kuruş
Hacı Efendi oğlu şeriki	5	Boyacı Mehmed	10
Ömer Beğ oğlu Mehmed	10	Saka Ömer	20
Satılmış	22	Ayaklı Halil	10
Ayaklı Ali	25	Ali Marak	10
Muzaffer	5	Alaüdevle	10
Hasan	20	Okçu Mehmed	15

Töhte oğlu Paşa	5	Ulu Ömer	10
Tokmak oğlu Arab	10	Oruç Beğ	10
Çavdu oğlu Ömer	10	Saraç Ebu Bekir	25
Kara Hasan	30	Kasarcı Osman	6
Berber Hacı Hüseyin	5	Dellakoğlu Hüseyin	10
Monla Ebu Derda oğlu Mehmed	7,5	Karındaşı Ahmed	2,5
Boyacı Ramazan	5	Hacı Hamza oğlu Tanrıverdi	15
Aşçı avradı	5	Sarı Ali kızı	5
Burnesir	30	Emir Mehmed	30
Mircan oğlu Abraham	10	Kara Osman oğlu Yusuf	5
Okcuoğlu Mehmed	10	Monla Himmet	5
Şeyhoğlu Ahmed	3,5	Deveci Hasan	10
Hallaç oğlu Hüseyin ve Mustafa	10	Çelim Osman	5
Hıyamlıoğlu Mehmed	5	Arab Beşe	5
İmam	10	Beğzade	5
Yazıcı Ali	10	Berber Cuma oğlu	10
Altun Toka semeni	10	Nakidi	6
Ceman aslı mal vakf-ı mezbûr 515 guruş, beş yüz on beş guruştur			

Oldur ki Ayntâb Mahallâtından Sengihoşkadem Mahallesinin hâne-i avârızı vakfı olan nukûdun mütevellisi el-Hâc Ahmed marifetiyle zimem-i nâsda olan meblağın defteridir ki zikr olunur fi gurre-i Zilhicce sene selâse ve mi'e ve elf

Der-zimmet	Kuruş	Der-zimmet	Kuruş
Monla İbrahim	18	Mumcu Hacı Hüseyin	12
Karagöz oğlu Ahmed	7,5	Mutaf	6
Monla Ömer oğlu	6	Müezzin	4,5
Zimmi	6		
Ceman 50 yalnız elli guruştur			

Medîne-i Ayntâbda Tarlayıfatık Mahallesinin hane-i avârızına vakfı olan nukûdun mütevellisi olan Hamza bin Mehmed nâm kimesneden bade't-tefahüs zimem-i nâsda olan meblağı ashâb-ı zimeme rehn-i kavî ve kefil-i melî ile irbâh idüb muhâlefet idenlerini âhara nakle mütevellî-i mezbûre tenbih olunûb yedine virilen defterdir ki zikr olunûr fi evâhir-i Zilkadetü'ş-şerife li-sene selâse ve mi'e ve elf

Der-zimmet	Kuruş	Der-zimmet	Kuruş
Ulak Mustafa	20	Yavru oğlu Mehmed	20
Kalburcu oğlu İbrahim	25	Acı oğlu Mehmed	30
Şağıdanlı oğlu Mehmed Beğ	2	Hacı Cafer	10
Kahveci İsmail	15	Nalçacı Mustafa	10
Debbağ Ali Kaya	20	Kasab Hasan	10
Yazıcı Ahmed	10	Canbazoglu Osman	10
Helvacı Kôr Mustafa	10	Hacı Osman	5

Kebapçı Oğlu Mehmed	5	Karaca Ali	5
Mehmed Emin	5	Kasab Ahmed	5
Neccâr Bayram	5	Hacı Hamza oğlu İsmail	5
Hacı Hamza oğlu Mehmed	5	Debbağ Kazife	10
Şeyh Hacı Mehmed Çelebi	10	Çolak Fakih oğlu Ahmed	12
Harad Ahmed	5	Kalburcu oğlu Bekir	5
Dimoscü oğlu Ahmed	20	Hacı Hüseyin	10
Balcı oğlu	10	Helvacı oğlu Hasan	5
Berber Mustafa	10	Zimmi Karib oğlu Yasef	20
Eşker oğlu zimmi Budak	10	Zimmi Nersiz	5
Boyacı Kesir	10	Zimmi Demirci	10
Zimmi Yesmi Ruhalı	15	Kuyumcu zimmi Kesir	15
Ruhalı zimmi Nersiz	7	Zimmi Hetum	5
Safrazlı zimmi	10	Kasarcı zimmi	10
Dellal Cevher	5	Eskici oğlu Hacı Ali	10
Karındaşı oğlu Ömer	2	Karagözler dükkânı	20
Kahveci Kader menzili	10	Monla Abdülkerim vakfında tamir	15
Osman Efendi	5	Mehmed Çelebi	8
Yekûn 549 guruş			

İbn-i Eyyüb Mahallesinin avârızına vakfı olan nukûdun mütevellisi el-Hâc Hüseyin marifetiyle zimemde olan defterdir ki zikr olunur fî evâil-i Saferü'l-hayr li-sene erbaa mi'e ve elf

Der-zimmet	Kuruş	Rub	Der-zimmet	Kuruş	Rub
Yazgülü oğlu Hacı Ömer	48		Hallaç Allahverdi	12	
Hallaç Veli	12		Boyacı Murad	28	4
İbrahim Çelebi	8	2	Kemal oğlu	8	1
Kebabcı Ali	36		Mihçi? Hacı Mehmed	5	3
Ayşe Cullah Hüseyin zevcesi	12		Taşçı oğlu Cuma	12	
Genç Osman	12		Aşçı Hacı Hasan	6	
Mustafa Subaşı	100				
Ceman 301 üç yüz bir guruştur					

Medîne-i Aynâbda Ammu Mahallesinin bölüklerinde vâki' avârıza meşrûta nukûd-ı mevkûfenin mütevellileri ihbârı üzre erbâb-ı zimemden tahrîr olunan nukûd-ı mevcûdenin defteridir ki zikr olunur tahrîren fî evâil-i Saferü'l-hayr li-sene erbaa ve mi'e ve elf.

Seçte hanesi el-mütevellî Derviş Yusuf bâ-habâr hod.					
Der-zimmet	Kuruş	Rub	Der-zimmet	Kuruş	Rub
Çam oğlu Mustafa	12		Karındaşı Ahmed	8	
Çente Ahmed	7		Kızılhisarlı oğlu Ahmed	14	
İncesulu Ahmed	5		Mustafa Zevzir	7,5	

Bostancı Ömer	5		Demirci Hüseyin	10	
Kasab Muharrem	10		Humuslu oğlu Mehmed	5	
Güllüceli Halil	1		Halaç Hasan	2	
Rumkalalı Ali	1		Orullu oğlu Mustafa	5	
Receb oğlu İbrahim	1		Zimmi Agob	2	
Zimmi Cebeci	9		Zimmi Bedir	11	
Zimmi Turis	25				
Ceman 145 guruş					
Kezalik el-Hâc Mehmed hanesi müteveli bâ-haber hod					
Debbağ el-Hâc Mehmed	35		Neccâr Mehmed	20	
Kazaz Mehmed Çelebi	15		Takyeci Mustafa	10	
Kazancı Yusuf Beşe oğlu	10		Kalaycı Mehmed	10	
Behisnili İbrahim	5		Topal Hızır	3	
Emir Mehmed	2		Kasab Mehmed Ali	23,5	
Yekûn 110 guruş					
Konuşlu hanesi el-müteveli Mehmed Ali bâ-habâr hod					
Kasab Mehmed Ali			Çarık oğlu Mustafa	15	
Samlı Abdüsselam	5		Telbis İbrahim	5	
Yekûn 53,5 guruş					
Kurd oğlu hanesi el-müteveli Şeyh Mehmed- bâ-habâr hod					
Şeyh oğlu İsmail Çelebi	15		Monla Ali	5	
Mehmed	10		Mikdad	10	
Ömer	10		Abdüssamed	5	
Cafer	3		Mahmud	5	
Koca oğlu	5				
Yekûn 68 guruş					
Haccac oğlu nisf hane- Debbağlar nisf hanesi el-müteveli Seyyid Mustafa Çelebi bin Hacı Nasır- ikrâr-ı hod					
Cegdeli	27		der-zimmet	11	1
Debbağ Kara Mustafa	10				
Yekûn 48, 1 rub					
Yine mezbûr Seyyid Mustafa Çelebi Hanesi					
Der-zimmet	Kuruş	Rub	Der-zimmet	Kuruş	Rub
Kazaz oğlu Mehmed	70,5		Kömürcü Ahmed	12	
Kirişçi Ali	15		Emir Mehmed	10	
Kadı oğlu Mahmud	5		Kılıcı Mehmed	12	
Seyyid Mustafa	12		Ferraş Ahmed	4	
Pirli	5		Hoca Attar	2,5	
Cegdeli Mustafa	3		Abdülhalim Çelebi	1	
Yekûn 102 guruş					

Hacı Muslu oğlu Hacı Mehmed el-mütevelli bâ-karârı hod					
Kılıcı Mehmed	20		Emrullah oğlu Mehmed	15	
Kara Şaban oğulları Ahmed ve Mehmed	16		Bostancı Hüseyin	5	
Küçük Ali	10		Zozo Mustafa	5	
Gerçeğinli Mehmed	10		Hindi Hacı Mustafa	60	
Arife oğlu Hacı Ömer	10				
Yekûn 151 guruş					
Emir Hüseyin Bölüğü el-mütevelli Hacı Üveys bâ-karârı hod					
Hacı Uveys	60		Nalband Hasan	35	
Hacı Ali bin Hacı Şemseddin	18		Nalçacı Mehmed	5	
Hallaç Hüseyin	5		Emin avradı	5	
Yekûn 128					
Karaca Hanesi el-mütevelli Abdülhalim Çelebi bâ-karârı hod					
Abdülhalim Çelebi	23,5		Bostancı Hamza	12	
Sarı Kadı oğlu Mahmud	9		Karaca oğlu Mehmed Ali	7,5	
Yekûn 52 guruş					
Ceman yekûn 857,5 guruş 1 rub yalnız sekiz yüz elli yedi buçuk guruş bir rubdur					

Oldur ki Medîne-i Aynâtba Alineccar Mahallesinin Ahi oğlu bölüğünün avârzına meşrûta nukûd-ı merkûmesidir ki mütevellisi olan Ebu Derda bin el-Hâc Halil nâm kimesneye cemâ'at marifetiyle teslim olunan meblağdır ki zikr olunur tahrîren fi evâsıt-ı Safer sene erbaa ve mi'e ve elf

Der-zimmet	Kuruş	Rub	Der-zimmet	Kuruş	Rub
Topal Halil oğlu	21	3	Yahya	13,5	
el-Hâc Halil	14	2	Uveys	12	
Okçu Abdullah	5	3	Hums	2	4
Karabaş oğlu Ramazan	12		Ahi oğlu Hacı Halil	1	1
Gehlek Hacı Mehmed	4	4	Ali	6	0,5
Mucuk Mustafa	1	1	Mehmed	3	
Ceman yekûn 97 0,5 rub yalnız doksan yedi guruş yarım rub					

Oldur ki Mahalle-i Alineccar Mahallesinin Köse Ali Kaya bölüğünün avârzına meşrûta nukûd-ı mevkûfesidir hâlâ taraf-ı şer-i' şerîfeden ahali-i mahalle-i mezbûre talebiyle mütevelli nasb ve tayin olunan el-Hâc Mehmed bin Mehmed nâm kimesneye marifet-i şer ile teslim olunan zimemdir ki zikr olunur tahrîren fi evâsıt-ı Saferü'l-hayr sene erba'a ve mie ve elf

Der-zimmet	Kuruş	Der-zimmet	Kuruş
İbrahim	10	Yeğen Mehmed	10
Kıymetli oğlu Mustafa	5	Köse Ali Kaya	12
Macemi? oğlu el-Hâc İsmail	12	Nalçacı Ali	5
Kara Hacı Mehmed	5		
Ceman 59 yalnız elli dokuz kuruştur			

Oldur ki Medîne-i Ayıntâbda Kızılca Mescid Mahallesinin hâne-i avârızına vakf olan nukûdun mütevellisi olan (isim etiketin altın kalmış) yedinde olan defter mücebince ahâli-i mahalle ma'rifetleriyle mahallinden teftiş ve tefahhus olunur ahâli-i mahalle-i mezbûre mütevellî-i mezbûrdan râzı ve şâkir olmağla mezbûr müvekkil-i evvel mütevellî ihtiyâr idüb üslub-ı sâbık üzere ashâb-ı zimmede rehn-i kavî ve kefil-i melî ile ırbâha mütevellî-i mezbûre bade't-tenbih yedine virilen defterdir ki zikr olunur tahrîren fî evâhir-i zilkadetü's- şerife sene selâse ve mi'e ve elf

Der-zimmet	Kuruş	Rub	Der-zimmet	Kuruş	Rub
Abdullah	6		Neccâr Mehmed	5	
... Ali	6		Boyacı Sefer	12	
Safrancı Hüseyin	3	3	Kûlabi oğlu	6	
Bıyık Mehmed	6		Keçeci Hacı Ali	36	
Cullah Mehmed	12		Şeyh Mehmed	12	
Cullah Yusuf	6		Mutaf Hızır	12	
Kalaycı Cuma	6		Neccâr Şaban	12	
Zimmi Nersis	6		Monla Osman	3	3
Hacı Süleyman	24		Mutaf Osman	6	
Habbaz Ali	6		Kezir İbrahim	3	3
Kürd Seydi	12		Semerci Mehmed	18	
Sefer	12		Bıyık Mehmed	6	
Kara Fakı oğlu	12		Zimmi Bedr	3	
Hacı Latif oğlu	12		Fermân oğlu	12	
Halim oğlu	15	3	Kanber	6	
Çevik Ali oğlu	18		Penbeci Hacı Mehmed	26	
Monla Mustafa	12		Karakaş Ahmed	6	
Çankal oğlu Abdullah	6		Topuz	30	
Hacı Hüseyin	24		Kürd Seyyid	1	
Abdullah	0,5		Halim oğlu Mehmed	2	
Karakaş Ahmed	2	4	Kuşcu Ahmed	6,5	
Sağracı Hüseyin		3			
Ceman 427 dört yüz yirmi yedi guruştur 2 sümn					
Meblağı mezbûrda 40 guruş ribh olmağla 1104 senesi avârızına ifraz olunub bâki kalan 308 asl-ı mâl olmak üzere ırbâha mütevellî-i mezbûre tenbih olundu.					

Oldur ki Medîne-i Ayıntâbda Kürkciyan Mahallesinin hâne-i avârızına vakıf olan nukûdun mütevellisi olan el-Hâc Bali yedinde olan defter mücebince ahali-i mahalle ma'rifetleriyle mahallinden tefahhus olunub üslub-ı sâbık üzere ashâb-ı zimmede rehn-i kavî ve kefil-i melî rehn-i meli kefil-i kavî ile meblağ-ı merkûmu ırbâha mütevellî-i mezbûre bade't-tenbih yedine virilen defterdir ki zikr olunur tahrîren fî evâhir-i zilkadetü's- şerife sene selâse ve mi'e ve elf

Der-zimmet	Kuruş	Der-zimmet	Kuruş
el-Hâc Ömer	40	Ebu Bekir	10
Arslan	20	Ebu Bekir el-kürdi	10
Mahlebcî ...	5	Ahmed	8
Bektaş	32	Hacı Mehmed	10

Köse oğlu Ahmed	5	Cafer	5
İbrahim	5	Musa	10
Kürdi Ali	5	Hayamlı İbrahim	5
Hasan	5	Bedreddin oğlu Mustafa	20
Şeker	10	Mehmed	10
Kürd oğlu İbrahim	5	Mustafa	10
Hacı Koca oğlu Mehmed	10	Maksud	5
Bayram oğlu Mehmed	10	Güllüceli Hacı Mehmed	20
Halebli Ömer	30	Ebu Derda	20
Mutab Osman	10	Hacı Mehmed	20
Kara Mehmed	20	Kara Mehmed	10
Hacı Ömer	10	Hacı Selim oğlu avradı Hacı Emine	5
Ceman yalnız dört yüz guruştur			